

ВЫДАЎЦЫ ВУЧЭБНАЙ ЛІТАРАТУРЫ ПА АРФАГРАФІІ

Станаўленне і развіццё беларускай арфаграфіі непасрэдна звязана з гісторыяй кнігадрукавання і залежыць таксама ад эканамічных і сацыяльна-культурных змен у грамадстве. Вылучаюць пяць этапаў-перыядаў. На першым этапе (XIX ст.–1917 г.) фарміравання правілаў беларускага правапісу традыцыю выдаваць вучэбныя кнігі па-беларуску распачало пецяўбургскае выдавецтва «Загляне сонца і ў наша аконца», якое ў 1906 г. выпусціла «Беларускі лемэнтар або першая навука чытання» К. Каганца, затым да гэтай справы далучылася друкарні М. Кухты ў Вільні, «Наша Хата» (Пецяўбург) і некаторыя іншыя.

Другі этап (1918–1934 гг.) быў самым плённым цягам XX ст. Цэнтрамі выдання кніг былі Вільня і Мінск. У Вільні ў друкарні М. Кухты выйшла першая «Беларуская граматыка для школ» (1918) Б. Тарашкевіча, друкарня «НОМАН» (1918) і выдавецтва Б.А. Клецкіна (1925) выпусцілі «Беларускі правапіс» Р. Астроўскага. Перавыдавалі кнігу Б.Тарашкевіча ў Вільні Выд-ва Беларускага камітэту (1918), Выдавецкае таварыства «Вызваленне» (1921), Беларуская друкарня імя Ф.Скарыны (1929). На тэрыторыі Савецкай Беларусі выпускам вучэбных правапісных кніг займаліся выдавецтвы «Адраджэньне» (1922), «Савецкая Беларусь» (1924), Белтрэстдрук (1924), Беларускае дзяржаўнае выд-ва (1929), выд-ва Інбелкульту. За межамі Беларусі ў Breslau (Buchhandlung Priebatsch) пабачыла свет брашура «prosty sposab stacca ŭ karotkim čase hramatnym» (1918).

За перыяд з 1934 па 1959 гг. арфаграфічныя выданні стваралі лічаныя выдавецтвы: выд-ва Акадэміі навук БССР, і Дзяржаўнае вучэб.-педагагічнае выд-ва Міністэрства асветы БССР, якое ў 1958 г. выпусціла «Нарыс сучаснай беларускай мовы з гістарычнымі каментарыямі: Дапам. для студ. філал. і гіст.-філал. фак. пед. ін-таў» (аўтар П. Юргелевіч).

Значна пашыраецца лік прадпрыемстваў, што выпускаюць вучэбную літаратуру арфаграфічнай тэматыкі на чацвёртым этапе (1959–2008 гг.). Калі да канца 1991 г. пераважалі дзяржаўныя выдавецтвы (Дзяржаўнае вучэб.-пед. выд-ва БССР, «Вышэйшая школа», «Народная асвета», «Навука і тэхніка», выд-ва Вільнюскага дзяржаўнага ўніверсітэта, «Універсітэцкае»), то з канца XX ст. актывізаваліся прыватныя рэдакцыйна-выдавецкія арганізацыі і установы «Завігар»

(1998), выд-ва Інстытута беларусістыкі (Вільня) і іншыя.

Сучасны, этап удасканалення арфаграфіі распачаўся з 2008 г., калі быў прыняты Закон «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі». За дзесяць год пабачылі свет больш за 100 вучэбных кніг і брашур, адрасаваных найперш школьнікам, ліцэістам, студэнтам. Найбольшую колькасць выпусцілі рэдакцыйна-выдавецкія цэнтры ВНУ, затым ідуць такія выдавецтвы, як «Аверсэв», «Пачатковая школа», «Новое знанне», «Белый ветер» і іншыя.

УДК 070

Л. И. Петрова, профессор, канд. филол. наук
(БГТУ, г. Минск)

РЕПОРТАЖ. СПЕЦИФИКА ЖАНРА

Репортаж (франц. *reportage* – сообщать, латинская основа – *reporto* – передавать) – информационный жанр журналистики.

«Репортер, как вор на ярмарке: все видь, ничего не пропускаяй» – говорил Гиляровский.

К наиболее ярким, характерным и часто встречающимся видам репортажа можно отнести событийный репортаж, познавательно-тематический репортаж и репортаж-комментарий.

Событийный репортаж оперативно отражает общественно значимые события, которые излагаются в хронологической последовательности. К основным признакам событийного репортажа можно отнести оперативность и актуальность.

По своему функциональному назначению познавательно-тематический репортаж можно разделить на специальный и исследовательский. в этих случаях на первое место репортер выдвигает описание интересной жизненной ситуации: это может быть рассказ о буднях рабочего коллектива, научной лаборатории и т. д. Такие материалы планируются редакцией заранее, они не столь оперативны, как событийные. Специальный репортаж готовится в тех случаях, когда та или иная ситуация или проблема требует от репортера тщательного и всестороннего изучения. Как правило, специальные репортажи пишутся на самые актуальные и общественно значимые темы.

В репортаже-расследовании, в отличие от специального репортажа, главный акцент делается на самом процессе познания репортером ситуации.

Репортаж-комментарий ориентирован не на подробное освещение события, а на его детальный комментарий. Комментированный